

POL-30 Wong Hämäläinen Anna-
Mari(UM), Karhio-Szilvay
Päivi(UM)

03.06.2021

JULKINEN

Asia

EU:n komission ja korkean edustajan yhteinen tiedonanto EU:n vahvemmassa panostuksesta sääntöihin perustuvaan monenvälisyyteen (multilateralismi)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n komission ja ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan multilateralismia käsittelevä yhteinen tiedonanto julkistettiin 17.2.2021. Tiedonantoa on käsitelty neuvoston valmistelurakenteissa, mutta vielä ei ole tiedossa, laaditaanko tiedonannon pohjalta neuvoston päätelmiä. Edelliset multilateralismia käsittelevät neuvoston päätelmät on hyväksytty kesäkuussa vuonna 2019. Edellinen ulkoasianneuvoston keskustelu multilateralismista käytiin marraskuussa 2020 ja se toimi eräänlaisena lähetekeskusteluna tiedonannolle. Mahdollisen tiedonantoa koskevan ulkoasianneuvoston jatkokeskustelun toteutuminen ja ajoitus eivät ole vielä tiedossa.

Suomen kanta

Suomi pitää komission ja korkean edustajan yhteistä tiedonantoa tärkeänä ja oikea-aikaisena. Suomi tukee tiedonannon lähestymistapaa monenkeskisen yhteistyön vahvistamiseksi, EU:n vaikutusvallan lisäämistä monenkeskisissä järjestöissä sekä niiden uudistamisessa ja vahvistamisessa.

Suomi katsoo, että tehokas, sääntöihin perustuva ja oikeudenmukainen monenkeskinen yhteistyö on tehokkain tapa ratkoa globaaleja ongelmia. Erityisesti COVID-19 -pandemian myötä kansainvälisen yhteistyön tarve on korostunut rokotekehityksen, terveysturvallisuuden ja taloudellisen ja vihreän elpymisen edistämiseksi. Ihmiskuntaa uhkaavan ilmastonmuutoksen ja luontokadon vastaisen taistelun tulee olla EU:n läpileikkaavia painopisteitä monenvälisessä yhteistyössä tiedonannossa esitetyllä tavalla.

Universaalien arvojen, kuten ihmis- ja perusoikeuksien toteutumisen, sekä demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämisen tulee olla EU:n monenvälisen toiminnan keskiössä. EU:n tulee korostaa myös kansainvälisen oikeuden kunnioittamista ja vahvistamista. EU:n sisäinen demokratiakehitys, oikeusvaltioperiaatteiden noudattaminen ja inklusiivisuuden edistäminen luovat uskottavan perustan näiden teemojen edistämiseksi monenvälisyydessä.

Suomelle tärkeitä teemoja tiedonannossa ovat esimerkiksi pandemian myötä korostuneet terveysturvallisuus, oikeuden saatavuus, kestävä taloudellinen elpyminen ja Team Europe-toimintamalli keinona edistää EU:n yhtenäisyyttä ja strategisempaa toimintaa. Suomelle keskeisiä painopisteitä ovat myös ihmisoikeudet, erityisesti naisten ja tyttöjen oikeudet ja asema, ml. seksuaali-

ja lisääntymisterveys ja -oikeudet (SRHR), ja sukupuolten tasa-arvon ja inklusiivisuuden edistäminen pandemiavasteessa ja pandemiasta toipumisessa. Pandemia on korostanut YK:n keskeistä roolia humanitaarisen vasteen koordinaatiossa. Konfliktien ennaltaehkäisyyn on kiinnitettävä aiempaa vahvemmin huomiota.

Digitaalisen agendan nousu ja siihen liittyvät haasteet tulee huomioida. Suomi tukee digitaalisen teeman vahvistamista EU:n ulkosuhteissa ja toivoo, että komission ja ulkosuhdehallinnon kapasiteettia hyödynnetään täysimääräisesti EU:n globaalien näkyvyyden ja vaikutusvallan vahvistamiseksi teknologiakysymyksissä (E 48/2021 vp). Suomelle tärkeä tema on myös niin sanotun kaksoissiirtymän korostaminen, eli digitalisaation ja vihreän siirtymän linkittyminen ja esille nostaminen. Suomi toivoo EU:n profiloituvan entistä vahvempaan monenkeskisenä vaikuttajana digitaalisen yhteistyön saralla esimerkiksi YK-järjestelmän piirissä. Tärkeitä ovat myös EU:n yhteistyö ja kumppanuudet inklusiivisen ja ihmislähtöisen digitalisaation ja vihreän tietotekniikan edistämiseksi.

Suomi tukee tiedonannon pyrkimystä konkretisoida EU:n roolia monenkeskisessä yhteistyössä esitettyjen suositusten kautta. Tiedonannon suositusten tehokas toimeenpano on avainasemassa.

Monenvälisyyden ulottaminen uusiin globaaleihin kysymyksiin, kuten luonnonvarojen hallintaan ja kierrätysratkaisuihin, on kannatettavaa.

Suomi kannattaa EU:n toimenpiteeksi nostettua tavoitetta lisätä avoimuutta, läpinäkyvyyttä, vastuuvetovallisuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta monenvälisissä organisaatioissa. Näihin liittyviä hyviä käytäntöjä on edistetty ja operationalisoitu kansainvälisessä tutkimustoiminnassa ja -yhteistyössä. Selkeämpi kytkös politiikkatoimien ja tutkimustiedon välillä edistää tavoitteiden saavuttamista.

Kumppanuuksien edistäminen eri tasoilla (eri järjestöt, kolmannet maat ja alueet) on tärkeää monenkeskisen toiminnan vahvistamiseksi ja EU:n tavoitteiden edistämiseksi. Suomi tukee tiedonannossa esitettyä pyrkimystä vahvistaa edelleen EU:n ja YK:n välistä yhteistyötä, mukaan lukien tiedonannon suositusta koskien EU:n ja YK:n korkean tason poliittisen vuoropuhelun vahvistamista.

EU:n vaikuttavuuden ja vaikutusvallan perusta on EU:n yhtenäinen ja koordinoitu toiminta. EU:n jäsenvaltioiden tiedonvaihtoa ja tarvittaessa myös koordinaatiota tulee parantaa eri YK-elimissä. Systemaattinen EU-koordinaatio monien YK-järjestöjen johtokunnissa muun muassa johtokuntapaikkojen ehdokkaiden osalta ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista, vaan nykyinen yhteistyömalli on sopiva. Sen sijaan tiedonvaihdon sekä yhtenäisten substanssiläusuntojen lisääminen voi olla tarkoituksenmukaista monenvälisissä elimissä. Tuemme ratkaisujen löytämistä tilanteisiin, joissa yksi jäsenmaa estää EU:n yhteisen kannan ilmaisun. Poikkeuksellisesti voidaan esimerkiksi turvautua aiemmin sovittuihin kantoihin tai neuvoston puheenjohtajamaa voi esittää lausunnon 26 jäsenmaan nimissä.

Suomi tukee tiedonannossa esitettyjä suosituksia EU:n aseman ja vaikutusvallan kasvattamiseksi, kuten parempi viestintä EU:n antamasta tuesta sekä strategisempi suhtautuminen EU:n jäsenmaiden ehdokkuuksiin kansainvälisiin järjestöihin. Vaali- ja ehdokkuuskoordinaatiota EU:ssa on hyvä kehittää strategisempaan suuntaan sekä tiivistää ja lisätä tiedonvaihtoa jäsenmaiden välillä.

On hyvä niin ikään parantaa EU:n ja sen jäsenmaiden välistä tiedonvaihtoa kv. rahoituslaitoksissa. Varsinaista EU-koordinaatiota tai yhdellä äänellä puhumista on kuitenkin vaikea toteuttaa, muun muassa rahoituslaitosten perustamisasiakirjojen asettamien jäsenyysrajoitteiden vuoksi.

Pääasiallinen sisältö

EU:n strategisessa ohjelmassa vuosille 2019-24 määritetään tavoitteeksi EU:n keskeinen rooli (”*a driving force*”) monenvälisen yhteistyön ja globaalin sääntöpohjaisen järjestelmän edistämiseksi. Tätä tavoitetta on konkretisoitu mm. ulkoasiainneuvoston kesäkuussa 2019 hyväksymillä multilateralismia käsitelleillä päätelmissä, joille tämä tiedonanto on loogista jatkoa. Vuoden 2019 päätelmiin verrattuna uutena elementtinä tiedonannossa painotetaan vahvasti COVID-19 -pandemian vaikutuksia, terveysturvallisuutta, vihreää elpymistä ja rokotekattavuutta.

Tiedonannossa luetellaan lähemmäs kolmekymmentä hyvin eritasoista toimentasuositusta multilateralismin vahvistamiseksi. Toimentasuositukset jakautuvat karkeasti seuraaviin ryhmiin: (1) tuki kansainvälisille järjestöille, (2) arvojen ja ihmisoikeuksien sekä EU:lle tärkeiden intressien edistäminen normien ja kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön kautta sekä (3) EU:n roolin ja monenkeskisen toimintatavan vahvistaminen ml. erilaisten kumppanuuksien kautta. Yksityiskohtaiset sisällöt vaihtelevat järjestökohtaisten uudistusten edistämiseen tähtäävästä työstä (YK, Maailman kauppajärjestö WTO), yksittäisten sopimusliittymistavoitteiden (Euroopan ihmisoikeussopimus) ja säännöllisen EU-YK huippukokouksen lanseeraamisen kautta EU:n omien toimintatapojen uudistamiseen.

Keskeisinä teemoina ovat edellisten neuvoston multilateralismipäätelmien mukaisesti universaalit oikeudet, kansainvälinen oikeus, instituutioiden uudistaminen, johtajuus, kumppanuudet sekä sisäisen ja ulkoisen toiminnan johdonmukaisuus. Sisällöissä avainsanoja ovat ihmisoikeudet, konfliktinesto, Covid-19 -rokotteet, elpyminen ja epätasa-arvon kitkeminen sekä digisääntelyn kehittäminen.

Uudempia aloitteita ovat esimerkiksi parempi tiedon jakaminen EU:n ja jäsenmaiden kesken eri multitalahojen hallintoneuvostoista ja johtokunnista; koordinaatio eri politiikkalohkojen välillä eri tasoilla; EU:n monenkeskisen toiminnan perustaminen tutkittuun ja parhaaseen tieteelliseen tietoon; EU-henkilöstölle vaihto-ohjelman luominen kansainvälisiin järjestöihin eri tasoilla; alueellisten yhteistyötahojen ohella EU:n omien kumppanuusalojtojen (Aasian ja Euroopan maiden huippukokous ASEM, itäinen kumppanuus) parempi hyödyntäminen multiyhteistyössä ja korkean tason huippukokousdialogi esim. EU:n ja YK:n välillä.

I Johdanto

Maailma on muutostilassa, jossa geopolitiittisen ja taloudellisen vallan painopisteet ovat merkittävässä muutoksessa (*power shifts*). Uudet toimijat luovat uutta dynamiikkaa. Suurvaltasuhteissa on yhä enemmän vastakkainasetteluja ja yksipuolisuutta. Maailmanjärjestykseen liittyy kilpailevia näkemyksiä ja tavoitteita, mikä asettaa haasteita vakiintuneille monenvälisille säännöille ja järjestöille. Kasvavat maailmanlaajuiset haasteet edellyttävät kuitenkin monenvälisen hallinnon ja sääntöihin perustuvan kansainvälisen yhteistyön lisäämistä.

Vallitseva geopolitiittinen kilpailu vaikuttaa kielteisesti pyrkimyksiin edistää rauhaa ja ehkäistä konflikteja. Se haittaa humanitaarisia toimia, heikentää luottamusta ja hankaloittaa globaalien julkishyödykkeiden tarjontaa. Kansainvälisen oikeuden, ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion perusperiaatteita kyseenalaistetaan. Tällaisia arvoja ylläpitävät instituutiot liian usein sivuutetaan tai niitä väärinkäytetään kansallisiin tai ideologisiin intresseihin. Vahvat valtiosta riippumattomat toimijat, kuten digitaaliset alustat ja monikansalliset yritykset, ovat alkaneet muovata kansainvälisiä normeja vakiintuneiden kanavien ulkopuolella. Kansalaiset tuntevat entistä useammin menettäneensä yhteyden kaikkiin hallintotasoihin. Tuloksena on entistä ennakoimattomampi ja epätasa-arvoisempi maailma.

Covid-19 -kriisi on kuitenkin selkeä esimerkki siitä, että monenvälisiä ratkaisuja tarvitaan. Se on merkittävä maailmanlaajuinen uhka, joka on antanut kipeästi kaivattua nostetta koordinoituille

maailmanlaajuisille kriisitoimille. Vuoden 2020 aikana kansainväliset foorumit ja järjestöt johtivat maailmanlaajuisia toimia ja tuottivat konkreettisia tuloksia, kuten ACT Accelerator -yhteistyökehys ja siihen kuuluva Covax-mekanismi tai pandemiaa koskeva G20-ryhmän toimintasuunnitelma.

Monenvälisyys edellyttää lähtökohtaisesti jatkuvaa mukautumista. Järjestelmä on monimutkainen, mutta siitä on konkreettista hyötyä kaikille. Merkittäviä ja kestäviä saavutuksia ovat esimerkiksi ihmisoikeuksia ja humanitaarista oikeutta koskevat kansainväliset välineet, kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030, Pariisin ilmastopöytäkirja, ydinsulkusopimus sekä kansainvälistä kauppaa ja investointeja koskevat säännöt. Yhdysvaltojen uuden hallinnon päätös liittyä takaisin Pariisin sopimukseen ja pysyä Maailman terveysjärjestön jäsenenä ovat tervetulleita toimia, jotka antavat yleistä nostetta pyrkimyksille vaativiin monenvälisiin tavoitteisiin tulevana vuosina.

Tällainen moninapainen maailma on merkittävä ja kiireellinen haaste, johon EU voi vastata menestyksekkäästi kahdella ehdolla. EU:n on pidettävä voimakkaammin puolensa maailmanjärjestelmän muuttuessa entistä transaktionaalisemmaksi, ja sen on rakennettava ja vahvistettava samanmielisten kumppaneiden liittoutumia keskeisissä kysymyksissä. Monenvälisyys on ollut ja tulee olemaan EU:n johtoperiaate tuloksellisimpana keinona hoitaa globaaleja suhteita kaikkia osapuolia hyödyttävällä tavalla. EU ei voi kuitenkaan edistää monenvälisyyttä yksinään eikä vain periaatteen vuoksi. Monenvälisyyden on oltava tehokasta ja oikeudenmukaista ja tuotettava tuloksia, jotka palvelevat sekä EU:n että globaaleja etuja ja arvoja. Tämä tarkoittaa sitä, että EU:n on pidettävä kiinni periaatteistaan mutta toimittava ketterästi.

Tämän vuoksi yhteisessä tiedonannossa:

1. määritellään selkeämmin, **mitä EU haluaa** monenväliseltä järjestelmältä;
2. esitetään, **miten EU voi saavuttaa haluamansa** vahvistamalla järjestelmää ja sen kykyä tuottaa tuloksia, ja
3. osoitetaan, **mitä EU voi tehdä** hyödyntääkseen vahvuuttaan tuloksekkaammin.

Mitä EU haluaa: EU haluaa edistää maailman rauhaa ja turvallisuutta ja puolustaa perusoikeuksia, yleismaailmallisia arvoja ja kansainvälistä oikeutta, jotka muodostavat maiden ja kansojen välisten yhteistyösuhteiden perustan. Se pysyy eturintamassa, kun pyritään vastaamaan ihmiskuntaa olemassaoloa uhkaaviin ilmasto- ja luontokatokriiseihin. Myös tämä vaikuttaa EU:n lähestymistapaan monenväliseen järjestelmään. EU aikoo edistää ”parempaan jälleenrakentamiseen” tähtääviä yhteistyöratkaisuja, jotka vahvistavat maailmanlaajuisia elpymistä, torjuvat eriarvoisuutta, edistävät kestävä kehitystä ja kansanterveyttä sekä digitalisaatiota ja vihreää siirtymää (mukaan lukien puhdas energiakäänne) ja puolustavat ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta. Nämä pyrkimykset ovat kytköksissä nykyistä enemmän intresseihin perustuvan lähestymistavan kanssa.

Miten EU voi saavuttaa haluamansa: Monenväliselle järjestykselle olisi annettava uutta pontta, jotta se saataisiin tarkoituksenmukaiseksi ja se pysyisi 2000-luvun maailmanlaajuisen haasteiden ja geopolitiikan tasalla. Säilyttääkseen legitimitettinsä sen on vastattava kansalaisten kasvaviin vaatimuksiin avoimuudesta, laadusta, osallistavuudesta ja tuloksista. EU ja sen jäsenvaltiot antavat nyt ja jatkossakin vahvan tukensa sääntöihin perustuvalle kansainväliselle järjestykselle, jonka ytimen muodostaa YK. Maailma ei kuitenkaan enää ole sellainen kuin se oli silloin, kun YK perustettiin 75 vuotta sitten. Syyskuussa 2020 pidetyssä YK:n 75-vuotisjuhlaistunnossa käynnistetty prosessi tarjoaa tilaisuuden uudistaa monenvälisyyttä, jotta se toimisi tuloksekkaammalla ja osallistavammalla tavalla. EU:n olisi aktiivisesti tuettava tätä koskevaa YK:n pääsihteerin pohdintaprosessia (*Our Common Agenda*). EU:n olisi myös edistettävä keskeisten instituutioiden, kuten Maailman kauppajärjestön (WTO) ja Maailman terveysjärjestön (WHO), kunnianhimoista nykyaikaistamista ja johdettava uusien maailmanlaajuisen normien, kansainvälisten standardien ja yhteistyöpuitteiden kehittämistä esimerkiksi digitaalialaa (mukaan lukien tekoäly) ja muita uusia teknologioita silmällä pitäen.

Mitä EU voi tehdä: EU:n on kehitettävä itselleen entistä tiukempi ja strategisempi lähestymistapa monenvälisyyteen ja edistettävä monenvälisten instituutioiden todellista uudistamista. Tämä edellyttää tehokkaampia koordinoitumekanismeja EU:n ja sen jäsenvaltioiden välillä yhteisten painopisteiden osalta ja suurempaa halukkuutta hyödyntää EU:n kollektiivista vahvuutta sen arvojen ja prioriteettien tuomiseksi esiin muualla maailmassa. EU:n demokraattiset ja sääntelyyn liittyvät vahvuudet ovat etu paremman maailman rakentamisessa, ja sen uskottavuus rauhan edistäjänä ja sen turvallisuus- ja puolustusrakenteet voivat auttaa tukemaan monenvälisiä ponnisteluja rauhan ylläpitämiseksi ja rakentamiseksi.

Menestyksellä toiminta maailmalla edellyttää myös sitä, että EU:n on syvennettävä kumppanuuksia ja liittoumia kolmansien maiden, monenvälisten ja alueellisten järjestöjen sekä muiden kumppaneiden kanssa – erityisesti niiden kanssa, joiden kanssa sillä on yhteiset demokraattiset arvot ja prioriteetit. EU pyrkii kuitenkin löytämään tapauskohtaisesti yhteisen perustan myös muiden kanssa, erityisesti globaalien julkishyödykkeiden osalta.

EU:n on erittäin tärkeää esiintyä globaaleilla foorumeilla yhtenäisenä ja johdonmukaisena, jotta se voi maksimoida roolinsa ja vaikutusvaltansa. EU:n on toimittava yhtenäisenä menestyäkseen kokonaisuutena (*to deliver as one to succeed as one*).

II. Tarkoituksenmukainen monenvälinen järjestelmä

EU:lla on kaksi strategista intressiä monenvälisessä järjestelmässä. Sen on ensinnäkin tarkennettava painopisteitä, joihin se haluaa panostaa monenvälisessä järjestelmässä. Toiseksi hyvin toimiva monenvälinen järjestelmä itsessään on EU:lle strateginen etu.

1. EU:n monenvälisen asialistan tarkentaminen ("mitä EU haluaa")

EU:n on määriteltävä monenvälisiä toimiaan varten selkeämmät strategiset painopisteet ja tavoitteet. EU tukee voimakkaasti YK:n ja muiden laatimia kansainvälisiä oikeusvaltioperiaatetta ja yleismaailmallisia arvoja koskevia toimintasuunnitelmia esimerkiksi ihmisoikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi, Agenda 2030 -toimintaohjelmaa ja sen kestävä kehityksen tavoitteita, maailmanlaajuisista biodiversiteettikehystä ja Pariisin ilmastopöytäkirjasta. Ne ohjaavat jatkossakin EU:n sekä sisäistä että ulkoista toimintaa.

(i) Turvallisempi maailma

Geopoliittisten jännitteiden, konfliktien ja kansainväliseen ja alueelliseen vakauteen kohdistuvien uhkien lisääntyessä maailmassa EU:n on etunsa mukaista tehostaa toimiaan konfliktien ehkäisemiseksi, rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi ja perusarvojen puolustamiseksi sekä vahvistaa valmiuksiaan toimia yhdessä muiden kumppaneiden kanssa. EU on vahvasti riippuvainen maailmanlaajuisesta vakauudesta ja hyvästä hallintotavasta, kestävästä kehityksestä, esteettömistä kauppaverroista ja toimitusketjuista sekä ideoiden ja tiedon vapaasta liikkuvuudesta.

EU edistää kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä YK:n peruskirjan mukaisesti. Linjassa YK:n kanssa EU noudattaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa konflikteihin ja kriiseihin konfliktinestosta kriisinhallintaan ja rauhanrakentamiseen. EU tekee myös tiivistä yhteistyötä YK:n ja muiden kumppaneiden kanssa maailmanlaajuisen terrorismin, väkivaltaisten ääriliikkeiden, kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ja kyberrikollisuuden, rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa.

Rauhan ja vakauden sekä alueen monenvälisen järjestyksen säilyttämiseksi EU:n olisi edelleen lujitettava kumppanuuksiaan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön, Euroopan neuvoston ja

Pohjois-Atlantin liiton (Nato) sekä muiden alueellisten järjestöjen, kuten Afrikan unionin (AU), Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisön (CELAC) ja Kaakkois-Aasian maiden liiton (ASEAN), kanssa.

Samalla EU:n olisi oltava liikkeellepaneva voima YK:n toimissa, joilla vastataan siviileille vahinkoa aiheuttaviin ja maailmanlaajuisista turvallisuutta ja vakautta uhkaaviin konflikteihin. Määriteltäessä seuraavia EU:n ja YK:n rauhanoperaatioita ja kriisinhallintaa koskevia painopisteitä vuosiksi 2022–2024 EU:n kiinnittää erityisesti huomiota globaalin toimintaympäristön muutoksen seurauksiin ja esimerkiksi ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen kaltaisiin uhkiin liittyvän yhteistyön tehostamiseen.

On olennaisen tärkeää, että kaikki kansainvälisen yhteisön jäsenet jatkavat ja parantavat asevalvontaa, aseriisuntaa ja asensulkuja koskevien kansainvälisten normien täytäntöönpanoa ja huolehtivat samalla, että ne pysyvät uuden teknologisen kehityksen tasalla. Tätä varten EU aikoo aktiivisesti puolustaa monenvälisiin järjestelyihin perustuvia turvallisuusasetujaan. Se aikoo vakiinnuttaa yhteisen kattavan toimintasuunnitelman saavutukset Iranin kanssa maailmanlaajuisen asensukujärjestelmän keskeisenä pilarina.

EU on YK:n ja alueellisten järjestöjen (kuten Euroopan neuvoston tai Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin) luonnollinen kumppani demokratian tukemisessa sekä ihmisoikeuksien, perusvapauksien ja ihmisarvon kunnioituksen edistämiseksi ja suojelemiseksi, mukaan lukien sukupuolten tasa-arvo, lasten oikeudet ja HLBTQI-henkilöiden oikeudet. EU puolustaa ja edistää näitä periaatteita ja torjuu niiden heikentämispyrkimyksiä. Se vastustaa kaikkia pyrkimyksiä perääntyä periaatteesta, jonka mukaan kaikki ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia, jakamattomia, toisistaan riippuvaisia ja toisiinsa liittyviä. EU tekee yhteistyötä kaikkien niiden kanssa, jotka tukevat demokratiaa, oikeussuojan saatavuutta sekä vastuullisia ja osallistavia instituutioita.

EU:n humanitaarisen politiikan ja toiminnan lähtökohtana on YK:n keskeinen koordinoitirooli hätätilanteissa. Humanitaarisen avun, kehityksen ja rauhan välinen yhteys on EU:lle keskeinen käsite, joka liittyy kiinteästi EU:n asemaan johtavana kehitysavun ja humanitaarisen avun antajana ja poliittisena tekijänä. EU puolustaa edelleen voimakkaasti kansainvälistä humanitaarista oikeutta, esteetöntä pääsyä apua tarvitsevien ihmisten luokse ja periaatteiden mukaista humanitaarisen avun toimittamista.

(ii) Parempi jälleenrakentaminen

Covid-19-pandemia osoittaa, miten maailmanlaajuiset haasteet kytkeytyvät toisiinsa. Maailman terveysjärjestelmä on vain niin vahva kuin sen heikoin lenkki. Köyhyyden, eriarvoisuuden, ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen torjuminen kaikkialla maailmassa on olennainen osa pyrkimyksiä välttää pandemioita tulevaisuudessa ja parantaa varautumista.

EU korostaa tarvetta parempaan jälleenrakentamiseen (*build back better*) ja edistää johdonmukaisesti monenvälisiä ratkaisuja, joissa keskitytään kestävien ja kriisinsietokykyisten järjestelmien rakentamiseen – olipa kyse sitten terveydenhuollosta, liikennepalveluista, globaaleista toimitusketjuista tai pääsystä laadukkaaseen ja kohtuuhintaiseen koulutukseen – ja jotka ovat vihreiden ja digitaalisten investointien periaatteiden mukaisia ja joilla varmistetaan kestävä pitkän aikavälin kehitysrahoitus. Köyhyyden ja eriarvoisuuden torjuminen ja inhimillisen kehityksen tukeminen kaikkialla maailmassa on myös olennainen osa pyrkimyksiä parantaa selviytymiskykyä kaikenlaisten tulevien kriisien varalta.

EU on johtanut kansainvälisiä solidaarisuus- ja yhteistyötoimia pandemiassa kutsumalla maailman johtajat ja kansalaisyhteiskunnan varainkeruutapahtumaan, jonka tarkoitus oli lisätä tutkimuksen rahoitusta sekä covid-19-rokotteiden, -diagnostiikan ja -lääkkeiden oikeudenmukaista ja tasapuolista

saatavuutta. EU tekee tiivistä yhteistyötä ACT Accelerator -yhteistyökehyksen ja Covax-mekanismin kanssa varmistaakseen, että turvallisten covid-19-rokotteiden kehittämistä, tuotantoa ja tasapuolista jakelua tehostetaan maailmanlaajuisesti, ja auttaa kumppaneitaan kehitysapuohjelmiensa kautta. Ratkaisevaa on uudistaa ja vahvistaa Maailman terveysjärjestöä ja sen roolia maailmanlaajuisen terveystoimien koordinoinnissa ja noudattaa yhteinen terveys -lähestymistapaa.

Pandemian aiheuttama vakava talouskriisi vaikuttaa edistymiseen kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Maailmantalouden elpymisen on oltava vihreää, digitaalista, osallistavaa, oikeudenmukaista ja kestävä. Se on suunnattava kestävä kehityksen tavoitteiden ja Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseen sekä biologisen monimuotoisuuden, luonnonympäristön ja luonnonvarojen säilyttämiseen sekä saastumisen torjuntaan.

Talouden elpyminen on kytköksissä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, sosiaaliseen suojeluun ja ihmisarvoiseen työhön. Kansainvälisen työjärjestön (ILO) vahvistamat kansainväliset työelämän normit tarjoavat testatun ja luotetun perustan osallistavalle elpymiselle. Markkinoiden pitäminen avoimina, kaupparistiriitojen kärjistymisen välttäminen ja kaupan sääntöjen nykyaikaistaminen ovat ratkaisevan tärkeitä oikeudenmukaisen ja kestävä elpymisen kannalta.

EU:n kasvustrategiassa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa esitetään kestävä kasvun ja vihreän maailmanlaajuisen elpymisen malli, jossa ketään ei jätetä jälkeen. EU kannustaa edelleen muita tiukentamaan ilmastotavoitteitaan sekä saavuttamaan Pariisin sopimuksen ja muiden ympäristösopimusten, kuten biodiversiteettisopimuksen, tavoitteet ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi vuosisadan puoliväliin mennessä ja luontokadon pysäyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Keskeisiä kokouksia tässä ovat vuonna 2021 järjestettävät biodiversiteettiä (COP15) ja ilmastomuutosta (COP26) koskevien YK:n sopimusten osapuolten kokoukset ja YK:n elintarvikejärjestelmiä käsittelevä huippukokous.

Kokonaisvaltainen ja hyvin hallittu muuttoliikepolitiikka on olennaisen tärkeää oikeudenmukaisemman maailman saavuttamiseksi, ja se edistää kasvua, innovointia ja sosiaalista dynaamisuutta.

2. Monenvälisen järjestelmän lujittaminen (*”miten EU voi saavuttaa haluamansa”*)

Hyvin toimiva monenvälinen järjestelmä on itsessään EU:n strateginen etu. Monenvälisen järjestöjen on pystyttävä jatkossakin tuottamaan globaaleja julkishyödykkeitä. EU:n olisi jatkettava monenvälisen instituutioiden tarvittavien uudistusten ja nykyaikaistamisen tukemista. Neuvosto antoi kesäkuussa 2019 päätelmät strategisesta lähestymistavasta sääntöihin perustuvan monenvälisyyden ja sen instituutioiden vahvistamiseen: on säilytettävä se, mikä toimii, uudistettava sitä, mitä kaipa muutosta, ja laajennettava globaalihallintaa uusille aloille.

EU pyrkii varmistamaan aidosti osallistavan monenvälisyyden, jossa kansalaisyhteiskunnan, yksityisen sektorin, työmarkkinaosapuolten ja muiden keskeisten sidosryhmien mielipiteet otetaan huomioon. Tämä on ratkaisevan tärkeää monenvälisen järjestelmän tarkoituksenmukaisuuden varmistamisessa ja sen legitimitetin säilyttämisessä.

Kansainvälisten normien ja sopimusten kunnioittaminen

EU tukee kaikkien sellaisten keskeisten kansainvälisten järjestelyjen täytäntöönpanoa, jotka ovat sen ensisijaisten tavoitteiden mukaisia tai joissa se on osapuolena.

EU:n edun mukaista on varmistaa, että YK:n turvallisuusneuvosto kykenee hoitamaan tehtävänsä, vaikka geopoliittiset jännitteet ja kilpailuasetelmat kasvavat ja uhkaavat lamauttaa sen työtä ja estää

sitä täyttämästä velvollisuuksiaan. EU pyrkii myös vahvistamaan YK:n rauhanrakennuskomission neuvoa-antavaa roolia sekä omaa osallistumistaan tämän elimen toimintaan.

EU pyrkii varmistamaan, että YK:n ihmisoikeusneuvosto tehostaa toimintaansa, käsittelee kulloinkin ajankohtaisia temaattisia oikeuksia ja maakohtaisia tilanteita tuloksellisesti ja uskottavasti ja varmistaa synergiaedut muiden monenvälisen ihmisoikeusfoorumien kanssa.

EU tukee edelleen sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestyksen tukena toimivien kansainvälisten oikeus-, välimies- ja täytäntöönpanoelinten (erityisesti Kansainvälisen rikostuomioistuimen, YK:n ihmisoikeusrakenteiden ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen) toimivaltaa ja tuloksekasta toimintaa.

EU torjuu päättäväisesti kaikki yritykset heikentää kansainvälistä oikeutta – ja erityisesti YK:n ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden perustana olevia yleismaailmallisia arvoja – ja yritykset luoda rinnakkaisia instituutioita tai käyttää olemassa olevia instituutioita yhteisen edun vastaisiin kansallisiin tai ideologisiin intresseihin. EU kehottaa kaikkia valtioita maksamaan arvioidut maksuosuutensa kansainvälisille järjestöille täysimääräisinä ja ajoissa.

Monenvälisen järjestöjen uudistaminen tarkoituksenmukaisiksi

Monenvälisen järjestelmän tehokkuus ja johdonmukaisuus on erittäin tärkeää, jotta sitä voidaan hallinnoida ja rahoittaa kestävällä tavalla ja jotta yleismaailmallisia arvoja ja kansainvälistä oikeutta suojellaan.

EU tukee YK:n pääsihteerin käynnistämää uudistusprosessia, jonka tavoitteena on tehdä YK:sta relevantti. EU:lla on ollut keskeinen rooli siinä, että yleiskokous sai hyväksyttyä päätöslauselmat, jotka ovat mahdollistaneet etenemisen uudistuksen kolmella kohdealalla, jotka ovat hallinto, rauhan ja turvallisuuden rakenteet sekä kehitysjärjestelmä.

EU johtaa prosessia Maailman terveysjärjestön vahvistamiseksi. WHO:lle on annettava vahvemmat ja itsenäisemmät valtuudet sekä riittävät ja kestävät resurssit tehtävänsä toteuttamiseen. Lisäksi EU johtaa pyrkimyksiä uudistaa ja nykyaikaistaa Maailman kauppajärjestöä sen kaikissa tehtävissä globaalin kauppajärjestelmän vakauden, varmuuden ja oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi.

Kansainväliset rahoituslaitokset, erityisesti Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) ja Maailmanpankki, ovat muuttamassa hallintorakenteitaan niin, että ne vastaavat paremmin nykypäivän maailmantaloutta, lisäämällä kehittyvien ja nousevien maiden kiintiötä ja ääniosuuksia ja keskittymällä ajankohtaisiin haasteisiin. EU tukee näitä instituutioita niiden nykyaikaistamisessa ja niiden avoimuuden ja tehokkuuden lisäämisessä. Samalla EU:n olisi hyödynnettävä tehokkaammin jäsenvaltioidensa kokonaispainoarvoa näillä foorumeilla puhumalla yhdellä äänellä ja siirtymällä entistä yhdenmukaisempaan ulkoiseen edustukseen, jotta voidaan tukea jäsenvaltioiden panosta maailmanlaajuisen jälleenrakentamisen parantamisessa.

Monenvälisyyden laajentaminen uusiin globaaleihin kysymyksiin

On EU:n edun mukaista laajentaa ensisijaisten alojen kansainvälisiä normeja, standardeja ja maailmanlaajuisia yhteistyötä alueille, joilla globaalihallinta on vähäistä tai olematonta tai jotka kaipaavat vahvistamista, kuten demokratia, oikeusvaltioperiaate, kansainvälinen verotus, yhteistyö digitaaliasioissa, kuluttajansuoja, ympäristön pilaantuminen, valtameret, luonnonvarojen hallinnointi ja raaka-aineiden saatavuus ja kestävyys sekä vihreät teknologiat ja uusiutuva energia.

Uusien digitaalitekniikoiden, myös tekoälyn, vaikutuksia on käsiteltävä maailmanlaajuisesti. Digitalisaation on oltava ihmiskeskeistä ja osallistavaa, siinä on noudatettava ihmisoikeuksia ja

oikeusvaltioperiaatetta ja sitä on säänneltävä tiukemmin maailmanlaajuisin standardein ja säännöin. EU:n toimissa monenvälisillä foorumeilla on löydettävä herkkä tasapaino teknologisen suvereniteetin säilyttämisen sekä internetin avoimuuden ja perusoikeuksien kunnioittamisen välillä. Tämän vuoksi sen on tehtävä yhteistyötä kaikkien kansainvälisten kumppaneiden kanssa digitaalialan hallinnoinnin tämänhetkisten haasteiden ratkaisemiseksi.

Myös ulkoavaruuteen pääsyä ja sen hyödyntämistä olisi säänneltävä kansainvälisillä säännöillä tai normeilla sekä hallinnointijärjestelmällä, jolla pyritään takaamaan avaruuden pitkän aikavälin kestävä, vastuullinen ja rauhanomainen hyödyntäminen.

III. Vahvempi Eurooppa monenvälisen järjestelmän kumppanina (*”mitä EU voi tehdä”*)

EU:n strategisena tavoitteena on hyödyntää paremmin panostaan monenvälisessä järjestelmässä, jotta se voisi tuloksekkaammin ajaa etujaan ja puolustaa arvojaan.

EU ja sen jäsenvaltiot ovat monenvälisen järjestelmän keskeisiä osallistujia ja tukijoita. EU:n jäsenvaltiot rahoittavat noin neljänneksen sekä YK:n sääntömääräisestä talousarviosta että rauhanturvabudjetista ja yli 30 prosenttia (perusrahoitus ja vapaaehtoinen rahoitus yhteenlaskettuna) kaikista kehitys-, rauhanrakentamis- ja humanitaarisen toiminnan menoista. EU:n jäsenvaltioilla on Kansainvälisen valuuttarahaston johtokunnassa 26 prosenttia äänivallasta, ja kolmasosa IMF:n varoista tulee niiltä. Yli 25 prosenttia Maailmanpankkiryhmän pääomasta ja yli 30 prosenttia erityisrahastojen maksuosuuksista tulee EU:lta ja sen jäsenvaltioilta.

(i) EU:n johdonmukaisuuden ja koordinoinnin parantaminen

EU:lla ja sen jäsenvaltioilla on yhdessä voimakas vaikutus monenväliseen järjestelmään aina, kun ne hyödyntävät tehokkaasti koordinoitumekanismejaan, edustustaan ja rahoitusvalmiuttaan 27 maan ryhmittymänä EU:n poliittisten tavoitteiden ja arvojen sekä kansainvälisen esikuvan aseman tukemiseksi. Näin ei kuitenkaan ole aina, ja joissakin tapauksissa EU jää kokonaisuutena painoarvoaan kevyemmäksi.

Kollektiivisen vaikutuksen maksimoimiseksi EU:n olisi edelleen vahvistettava johdonmukaisuuttaan, yhtenäisyyttään ja solidaarisuuttaan monenvälisillä foorumeilla. EU:n ja sen jäsenvaltioiden on sovittava yhteen kantansa, toimensa ja viestinsä sekä toimittava yhtenäisesti, kuten perussopimuksissa määrätään.

EU:n ja sen jäsenvaltioiden on parannettava tiedon jakamista, toistensa kuulemista ja koordinoitua, myös sellaisten monenvälisten elinten hallintoelimityksissä ja johtokunnissa, joissa unionilla ei ole edustusta. EU:n olisi esimerkiksi pyrittävä luomaan koordinoitumekanismeja kaikkiin kansainvälisiin rahoituslaitoksiin samaan tapaan kuin Kansainvälisessä valuuttarahastossa.

Koska EU:n jäsenvaltioiden jäsenyys YK:n turvallisuusneuvostossa vähenee vuonna 2022 vain kahteen (vähintään vuoteen 2025 saakka), on erittäin tärkeää varmistaa EU:n tuloksekas yhteistyö YK:n turvallisuusneuvostoon liittyvissä asioissa. Perustaksi tälle olisi edelleen lujitettava yhteistyötä niiden EU:n jäsenvaltioiden välillä, jotka ovat turvallisuusneuvoston joko pysyviä tai vaihtuvia jäseniä, ja luotava tätä kautta kanava edistää EU:n kantoja kyseisessä elimessä.

(ii) Puhuminen yhdellä äänellä

Keskeistä on EU:n kyky osallistua aktiivisesti, olla edustettuna tehokkaasti ja puhua yhdellä äänellä. EU:lla on kaikki tarvittavat ominaisuudet olla täysivaltainen jäsen kansainvälisissä järjestöissä tai osallistua niiden toimintaan tehostetussa tarkkailijan asemassa. Sen varmistamiseksi, että EU puhuu yhdellä äänellä ja toimii toimivaltaansa kuuluvissa asioissa, EU:ta edustavat kansainvälisissä järjestöissä Euroopan komissio ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvissa asioissa korkea edustaja sekä näiden puolesta EU:n edustustot.

(iii) Monenvälisen järjestelmän rahoittaminen

Monenvälisen järjestelmän rahoittamisessa maailmanlaajuisella, alueellisella ja maakohtaisella tasolla Team Europe -lähestymistapa mahdollistaa EU:n ja jäsenvaltioiden kollektiivisen panoksen tehokkaamman vipuvaikutuksen sovittujen poliittisten painopisteiden täytäntöönpanon ja kansainvälisten foorumien johdonmukaisemman toiminnan tukemiseksi ja siihen kytkeytyen. EU:n olisi jatkossakin tehtävä selväksi, mitä se odottaa kumppaneiltaan, ja hyödynnettävä tätä vipuvaikutusta paremmin. Tämä tarkoittaa sitä, että EU:n olisi tarvittaessa oltava valmis suhteuttamaan rahoituksensa tietyille monenvälisille aloitteille tai järjestöille sen mukaan, mitä tällaisissa poliittisissa painopisteissä saavutetaan. Yleisesti ottaen olisi varmistettava EU:n tuen näkyvyys.

(iv) EU:n läsnäolo monenvälisissä instituutioissa

EU:n olisi tuettava monenvälisten järjestöjen johtajanimityksissä ehdokkaita, jotka täyttävät korkeimmat ammattipätevyyttä ja johtamistaitoja koskevat sekä eettiset ja poliittiset vaatimukset. Samaan aikaan tarvitaan kiireesti koordinoitumpaa ja strategisempaa lähestymistapaa ja parempaa tiedonvaihtoa, myös niiden kolmansien maiden kanssa, jotka ovat EU:n kumppaneita. Tämä koskee myös YK:n elinten, kuten ihmisoikeusneuvoston, vaaleja. Ihmisoikeusneuvoston kuulemismenettelyä olisi vahvistettava. EU:n olisi myös työstettävä käytäntöjä, jotka koskevat EU:n henkilöstön vaihtoja ja muuta läsnäoloa kaikilla tasoilla kansainvälisissä järjestöissä.

(v) Liittoutumat, kumppanuudet ja alueellinen yhteistyö

Maailman moninapaisuuden ja keskinäisen riippuvaisuuden kasvaessa EU tunnustetaan vakaaksi ja ennakoitavaksi kumppaniksi sekä sääntöihin perustuvan monenvälisen järjestelmän äänekkääksi puolustajaksi ja edistäjäksi.

Nykyinen tilanne edellyttää selkeämpää ja paremmin jäsenneiltyä strategista lähestymistapaa yhteistyöhön kansainvälisten kumppaneiden kanssa. EU:n olisi pyrittävä tällaisiin kumppanuuksiin paitsi omien ensisijaisten tavoitteidensa edistämiseksi, myös yhteisenä pyrkimyksenä löytää kestäviä ratkaisuja globaaleihin haasteisiin pikemmin oikeusvaltioperiaatteen kuin vahvimman oikeuden pohjalta. EU:n on monipuolistettava maailmanlaajuisia toimintaansa hyödyntämällä yhteistyömahdollisuuksia monenvälisillä foorumeilla seuraavien periaatteiden pohjalta:

Vahvempaa yhteistyötä samanmielisten kumppaneiden kanssa yleismaailmallisten periaatteiden ja sääntöjen puolustamiseksi: EU aikoo sovittaa monenvälisen säännösten puolustamispyrkimyksensä paremmin yhteen kaikkien halukkaiden kumppaneiden kanssa, erityisesti demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen osalta. Kolmansille maille tarjotaan myös mahdollisuutta yhtyä EU:n julkilausumiin monenvälisissä järjestöissä ja monenvälisillä foorumeilla. EU:n olisi hyödynnettävä kaikki tilaisuudet EU:n ja Yhdysvaltojen suhteiden uudelleenrakentamiseksi ja tiiviiden yhteyksien säilyttämiseksi esimerkiksi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Kansainvälisten rahoituslaitosten johtokunnissa EU aikoo hyödyntää EU:n jäsenvaltioiden jakautumista alueellisiin ryhmittymiin tilaisuutena käsitellä yhteisiä tavoitteita järjestelmällisesti niiden kumppaneiden kanssa, joita tämä kiinnostaa.

Aihekohtainen yhteistyö ja yhteiset aloitteet: EU laajentaa maailmanlaajuisia aktiivisuuttaan vastatakseen monikansallisiin haasteisiin, joita liittyy esimerkiksi terveyteen, turvallisuushäiriöihin, ilmastomuutokseen, luontokatoon tai muihin yhteistä etua koskeviin aloihin, kuten koulutukseen, nuorisoasioihin, tieteeseen, teknologiaan ja innovointiin.

Monipuolisempia kumppanuuksia ja yhteistyötä alueellisten järjestöjen kanssa: EU hyödyntää strategisemmin ja johdonmukaisemmin yhteistyötään kolmansien maiden sekä alueellisten ja osajärjestöjen kanssa etenkin silloin, kun on olemassa kansainvälistä yhteistyötä koskeva strateginen kehys tai kansainvälinen sopimus. Tämä koskee Afrikan unionia (myös kolmenvälisessä muodossa YK:n kanssa) mutta – vain yhtenä esimerkkinä – myös Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden järjestön (OACPS) jäseniä, joiden kanssa EU jakaa halun tehostaa monenvälisyyttä.

Liittoutumia standardien ja sääntelytapojen edistämiseksi: EU kehittää ja parantaa liittoutumia kansainvälisten standardointielinten puitteissa. Harkitessaan tai hyväksyessään uusia sisäisiä aloitteita, joilla on kansainvälinen ulottuvuus, komissio toimii rinnakkain kansainvälisellä tasolla. EU pyrkii esimerkiksi muodostamaan samanmielisten maiden liittoutuman tekoälyteknologian ihmiskeskeiselle ja sääntöihin perustuvalle hallinnoinnille.

Harkittava olisi myös perinteistä poikkeavia liittoutumia ja muodostelmia hyödyntäen kokemuksia esimerkiksi EU:n, Kiinan ja Kanadan yhdessä koolle kutsumasta ilmastotoimia käsitelleestä ministerikokouksesta, Pariisin rauhanfoorumista ja julkisten kehitysrahoituslaitosten *Finance in Common* -huippukokouksesta. Hallitusten, yksityisen sektorin, kansalaisyhteiskunnan ja tiedeyhteisön väliset useiden sidosryhmien kumppanuudet ovat keskeisessä asemassa osallistavan monenvälisyyden muokkaamisessa.

Apuna liittoutumien muodostamisessa EU aikoo hyödyntää aktiivisemmin 140 EU-edustuston verkostoaan ja yhteistyötä jäsenvaltioiden suurlähetystöjen kanssa monenvälisyyden edistämiseksi ja tuen hankkimiseksi EU:n aloitteille. Toisin sanoen EU lisää monenvälisen ja kahdenvälisen diplomatiansa johdonmukaisuutta ”monenvälisellä” kahdenvälisiä suhteitaan ja ”kahdenvälisellä” monenvälistä lähestymistapaansa. Monenvälinen ulottuvuus olisi sisällytettävä järjestelmällisemmin kaikkeen EU:n poliittiseen vuoropuheluun kolmansien maiden kanssa huippukokouksista aina käytännön tason yhteyksiin.

EU vahvistaa edelleen rooliaan ja vaikutusvaltaansa epävirallisilla monenvälisillä foorumeilla, kuten G20- ja G7-ryhmissä. Kiireellisimpänä prioriteettina on varmistaa tukeva maailmanlaajuinen talous- ja terveystalouden koordinointi, jolla edistetään kestävä, osallistavaa ja kriisinsietokykyä tukevaa elpymistä. Vuosi 2021 on tärkeä näille foorumeille, sillä Italia johtaa G20-ryhmää ja Yhdistynyt kuningaskunta G7-ryhmää, ja ne yhdessä isännöivät Yhdistyneiden kansakuntien ilmastomuutoskonferenssia (COP26). EU tukee yhdessä Italian kanssa toukokuussa 2021 pidettävää maailmanlaajuisia terveyshuippukokousta, jossa käsitellään pandemiavalmiuden parantamista.

(vi) Yhteistyö monenvälisten instituutioiden kanssa

EU ja monet monenväliset järjestöt ovat luonnollisia liittolaisia. Monenväliset toimijat, erityisesti YK-järjestelmään kuuluvat organisaatiot, ovat EU:n kehitysavun ja humanitaarisen avun tärkeimpiä toteuttajia. Niillä voi olla myös tärkeitä normatiivisia ja standardointitehtäviä ja ne voivat myös olla tärkeitä poliittisia ja strategisia keskustelukumppaneita. Rauhanturvaamisen ja rauhanturvaamisen alalla EU:n kriisinhallintaoperaatiot ja YK:n rauhanturvaoperaatiot, jotka toimivat samalla alueella, tekevät tiivistä yhteistyötä ja antavat toisilleen strategista, logistista, lääketieteellistä ja turvallisuustukea.

Tärkeää tällaisissa kumppanuuksissa on mahdollisuus korkean tason poliittiseen vuoropuheluun. EU pyrkii esimerkiksi lisäämään koordinoitua YK:n kanssa säännöllisillä johtajien kokouksilla (ns. EU:n

ja YK:n huippukokoukset), jotka vastaavat vakiintuneita korkean tason keskusteluja Bretton Woods -instituutioiden johdon kanssa. Tätä työtä voitaisiin täydentää säännöllisemmällä poliittisen tason tilannetarkastelulla EU:lle tärkeillä aloilla (esim. ilmasto ja ympäristö, digitaaliala, ihmisoikeudet ja kehitys) olemassa olevien puitteiden pohjalta.

EU:n uuden rahoituszyklin alku ja sen innovatiiviset välineet, kuten rahoitustakuut, voivat myös edistää monenvälisiä uudistuksia ja tehokkuutta. Uuden yhtenäisen naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen (Global Europe, NDICI) mukaisessa ohjelmasuunnitteluprosessissa EU keskittyy tarkemmin siihen, mitä voidaan tehdä yhdessä maa-, alue- ja monenvälisellä tasolla politiikkalähtöisen lähestymistavan mukaisesti. Team Europe -lähestymistavan avulla voidaan määritellä yhteinen agenda ja hyödyntää EU:n ja sen jäsenvaltioiden rahoitusta, normatiivista valtaa ja kattavaa edustusverkostoa kumppanimaiden, monenvälisen järjestöjen ja muiden kumppaneiden kokoamiseksi yhteen yhteisten ensisijaisten tavoitteiden edistämiseksi maiden, alueiden ja monenvälisellä tasolla.

Ulkoisen toimintansa tuloksellisuuden lisäämiseksi EU pyrkii kytkemään monenväliseen järjestelmään kohdentamansa rahoituksen tiiviimmin sovittuihin politiikan painopisteisiin, myös kehitysyhteistyössä, jossa noudatetaan julkisen kehitysavun kriteerejä ja kehitysavun tuloksellisuutta koskevia periaatteita. EU pyrkii myös edelleen suhtautumaan strategisemmin YK:n keskeisten rahastojen, ohjelmien ja erityisjärjestöjen sekä muiden kansainvälisten järjestöjen laadukkaaseen vapaaehtoiseen rahoitukseen. Se arvioi säännöllisesti ja strategisesti rahoitustaan keskeisille monenvälisille järjestöille, kansainvälisille rahoituslaitoksille ja YK:n erityisjärjestöille, rahastoille ja ohjelmille määrittääkseen selkeämmin ja päivittääkseen niistä kuhunkin liittyviä painopisteitä, seuratakseen täytäntöönpanoa ja lisätäkseen näkyvyyttään.

IV. Johtopäätökset

Rauha ja hyvinvointi Euroopassa on riippuvainen muun maailman rauhasta ja hyvinvoinnista. Toimiva, luotettava ja tehokas monenvälinen järjestelmä on keskeisessä roolissa näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

EU voi parhaiten edistää globalisaation hallintaa toimimalla monenvälisesti aina, kun se on mahdollista, ja olemalla valmis toimimaan tarpeen tullen itsenäisesti. Tämä on keskeinen ajatus EU:n pyrkimyksessä avoimeen strategiseen riippumattomuuteen.

EU:n monenkeskisen toiminnan periaatteet ovat seuraavat:

1. EU toimii globaalihallintaa sekä EU:n omia arvoja ja intressejä edistävän uudistetun sääntöpohjaisen monenkeskisen yhteistyön hyväksi.
2. EU puolustaa kansainvälistä oikeutta, ihmisoikeuksia ja edistää Agenda 2030:a ja Pariisin sopimusta.
3. EU puolustaa intressejään ja edistää arvojaan sen poliittisen, taloudellisen ja diplomaattisen painoarvon kautta.
4. EU uudistaa ja tehostaa monenkeskistä yhteistyötä inklusiivisemmaksi.
5. EU näyttää johtajuutta kumppanuuksien ja toiminnan kautta.
6. Hyvän kumppanuuden osana EU vaatii tarvittavaa muutosta ja strategista suhdetta multikumppaneiltaan.
7. EU tehostaa kahden- ja monenvälisen diplomatiansa johdonmukaisuutta ja puhuu yksiaanisesti kansainvälisillä foorumeilla. (*"The EU must deliver as one, to succeed as one"*.)

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komission ja korkean edustajan yhteinen tiedonanto ei ole oikeudellisesti sitova instrumentti.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komissio ja korkea edustaja pyytävät Euroopan parlamenttia ja neuvostoa hyväksymään tiedonannossa esitetyn lähestymistavan ja työskentelemään yhdessä siinä mainittujen toimien toteuttamiseksi ja tarkastelemiseksi.

Kansallinen valmistelu

Ulkosuhdejaoston kirjallinen menettely 6.-10.5.2021

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tiedonannolla ei ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannolla ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Asiakirjat

JOIN(2021) 3 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Päivi Karhio-Szilvay UM/POL-50, paivi.karhio-szilvay@formin.fi, p. 0295 350 050
 Anna Salovaara UM/POL-50, anna.salovaara@formin.fi, p. 0295 350 018
 Anna-Mari Wong Hämäläinen UM/POL-30, anna-mari.wonghamalainen@formin.fi, p. 0295 350 498
 Pasi Pöysäri UM/KEO-90, pasi.poysari@formin.fi p. 0295 350 022
 Jan Wahlberg UM/KEO-90, jan.wahlberg@formin.fi p. 050 567 7090
 Nora Klami UM/KEO-50, nora.klami@formin.fi p. 0295 350 587
 Sini Paukkunen UM/STU-00, sini.paukkunen@formin.fi, p. 0295 351 759
 Elina Poikonen UM/EUR-20, elina.poikonen@formin.fi, p. 0295 350 399
 Elina Lemmetty UM/OIK-10, elina.lemmetty@formin.fi p. 0295 350 198
 Tarja Långström UM/OIK-10, tarja.langstrom@formin.fi p. 0295 351 445
 Anu Saarela UM/OIK-02, anu.saarela@formin.fi p. 0295 350 096
 Marko Mäntylä VNK, marko.mantyla@vnk.fi p. 0295 160 576

EUTORI-tunnus

EU/2021/0192

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
